

Projekt
Strategisk Planering
Johanna Blomberg

Styrelsen för Stockholm Vatten AB

Taxa för vatten och avlopp 2021. Inriktningsärende

FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen föreslås besluta

att uppdra åt VD att ta fram ett förslag till taxa för vatten och avlopp för år 2021 i enlighet med detta inriktningsärende

Mårten Frumerie
Verkställande direktör

Jenny Bengtsson
Avdelningschef
Projekt

Sammanfattning

Detta inriktningsärende ska styra arbetet med att ta fram förslag till taxa för vatten och avlopp (VA-taxa) för år 2021. Den visar även inriktningen för taxenivån 2022 och 2023. Förslag till ny taxa för 2021 presenteras för styrelsen i juni. Styrelsen föreslår en taxa som beslutas av kommunfullmäktige i Stockholm och Huddinge.

VA-taxan består av två delar, anläggningsavgift och bruksavgift. Anläggningsavgiften är en engångsavgift som betalas i samband med anslutning till det kommunala VA-nätet. Enligt tidigare styrelsebeslut behöver anläggningsavgiften successivt höjas under fyra år för att nå en täckningsgrad på 100 %. För det fjärde året föreslås en höjning med 24 % för typhus A (enfamiljshus) och 27 % för typhus B (flerfamiljshus) jämfört med 2020 års avgift.

Bruksavgiften är en periodisk avgift som ska täcka VA-verksamhetens löpande kostnader som exempelvis drift- och underhåll, ränta och avskrivningar. VA-verksamhetens kostnader ökar med 237 mnkr till år 2021 jämfört med budget 2020. De största ökningarna sker inom ränta, avskrivningar och personal. För 2021 föreslås bruksavgiften höjas med 7 % och därefter med 9 % per år för 2022 och 2023.

Bakgrund

Stockholm Vatten och Avfall har i uppdrag att trygga och säkra dricksvatten- och avloppshanteringen i ett växande Stockholm och Huddinge med en minimerad påverkan på miljön. Det innebär att vissa ledningsnät och anläggningar behöver renoveras och byggas ut. Komplexiteten och omfattningen av projekten ställer högre krav på utredningar, planering och samordning. För att möjliggöra detta behöver intäkterna utvecklas i takt med kostnaderna.

I enlighet med styrelsebeslut 2017-12-07 tar bolaget fram inriktningsärenden för VA-taxan och avfallstaxan. Syftet med inriktningsärendena är att tidigt informera styrelsen och avfallsnämnden om kommande taxeförslag så att eventuella synpunkter kan arbetas in. Förslag till ny taxa för nästkommande år presenteras för styrelsen i juni. Styrelsen föreslår en taxa som beslutas av kommunfullmäktige i Stockholm respektive Huddinge.

VA-taxan består av två delar, anläggningsavgift och bruksavgift.

Anläggningsavgiften är en engångsavgift som betalas i samband med anslutning till det kommunala VA-nätet. Anläggningsavgiftens syfte är att finansiera kostnaden för tillkommande fastigheter inom den allmänna VA-anläggningen. Anläggningsavgiften var under flera år oförändrad vilket har resulterat i en mycket låg täckningsgrad runt 40 %, dvs relationen mellan inkomster och utgifter. Enligt styrelsebeslut 2017-09-28 (justerad 2017-12-07) ska inkomstnivån höjas i fyra steg för att uppnå 100 % täckningsgrad. Tre höjningar är genomförda per 1 januari; 2018, 2019 och 2020.

Bruksavgiften är en periodisk avgift som ska täcka VA-verksamhetens löpande kostnader som exempelvis drift- och underhåll, ränta och avskrivningar. Härutöver finns även avgifter för särskilda VA-abonnemang vilket bl a inkluderar särskilda avgifter och abonnemang samt industriavloppstaxa. Syftet med industriavloppstaxan är att ta betalt för den extra kostnad som särskilt förorenat industriavloppsvatten förorsakar.

Vid nationell jämförelse av taxor använder VA-branschen så kallade typhus vilka ska spegla ett svenskt genomsnitt. Typhus A är ett enfamiljshus (vattenförbrukning 150 m³/år och 800 m² tomtyta) och typhus B ett flerfamiljshus (vattenförbrukning 2 000 m³/år, 15 lägenheter och 800 m² tomtyta). Båda är anslutna till vatten, spillvatten och dagvatten.

Taxa för VA-tjänster finns reglerat i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Det totala avgiftsuttaget får inte överstiga de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva den allmänna VA-anläggningen. Detta kallas självkostnadsprincipen. Enligt praxis ska resultatet, dvs. överuttag och underskott, regleras över en treårsperiod. Vidare ska fördelningen av avgiftsuttaget ske utifrån vad som är skäligt och rättvist.

ÄRENDET

Anläggningsavgiften

I enlighet med tidigare beslut föreslås en fortsatt höjning av anläggningsavgiften för att uppnå 100 % täckningsgrad. Höjningen 2021 blir den fjärde höjningen sedan 2018, se tabell 1. För typhus A (enfamiljshus) uppgår föreslagen höjning till 24 %, vilket är i ungefär samma nivå som tidigare år (24-28 %). För typhus B (flerfamiljshus) innebär föreslagen höjning en ökning med 27 % vilket också är i nivå med tidigare år (27-28 %). Typhus B är som tidigare nämnts VA-branschens statistiska mått vid jämförelse av flerfamiljshus. Antalet lägenheter (15 st) är dock inte riktigt representativt för Stockholm. Enligt statistik.stockholm.se finns ca 419 000 lägenheter i flerfamiljshus i Stockholm, fördelat på 17 565 flerfamiljshus vilket betyder ca 24

lägenheter per fastighet. Föreslagen höjning för ett genomsnittligt flerfamiljshus innebär en ökning av anläggningsavgiften med 28 %. Någon statistik över nyanslutningar har inte bolaget i nuläget. Den procentuella ökningen ökar något i takt med antalet lägenheter per fastighet (ex: 50 lägenheter innebär 29 % ökning).

Förslag till nivåer för efterföljande år är under utredning.

Tabell 1. Förslag till avgiftsnivå för ingående avgiftsparametrar i anläggningsavgiften och innebörden för typhus A (enfamiljshus) och typhus B (flerfamiljshus). Exkl. moms.

År Steg	2018 1 (beslutad)	2019 2 (beslutad)	2020 3 (beslutad)	2021 4 (plan)	2022-
Servisavgift (kr)	38 000	44 000	51 900	60 000	Under utredning
Förbindelsepunktsavgift (kr)	33 000	40 900	50 700	60 000	
Lägenhetsavgift (kr)	8 400	10 800	13 900	18 100	
Tomtyteavgift (kr/m ²)	22,30	33,40	50,00	70,00	
Anläggningsavgift för Typhus A (kr) ¹	97 240	122 420	156 500	194 100	
Anläggningsavgift för Typhus B (kr) ¹	214 840	273 620	351 100	447 500	

1) Anläggningsavgiften för ett hus är summan av ovanstående avgifter med hänsyn tagen till fastighetens tomtyta och antal lägenheter/bostadsenheter.

Brukningsavgiften

Ekonomiska förutsättningar – kostnader

Bolagets kostnader förväntas öka med 237 mnkr till år 2021 och ytterligare 215 mnkr fram till 2023 vilket framgår av tabell 2. De största ökningarna 2021 sker inom avskrivningar (105 mnkr), finansnetto (33 mnkr) och personalkostnader (48 mnkr).

De ökade avskrivningarna är resultatet av den höga investeringstakt som pågått under de senaste åren för att både möta en ökad befolkning genom utbyggnad av VA-anläggningen men även förnyelse av befintligt för att säkerställa funktion och arbetsmiljö samt förlänga livslängden. Den enskilt största ökningen 2021 beror på idrifttagning av den första etappen av membranläggningen på Henriksdal (28 mnkr) som ingår i projektet Stockholms framtida avloppsrening.

Räntekostnaderna (finansnetto) ökar då både bolagets belåning ökar och räntesatsen ökar från 0,64 % 2020 till 0,85 % 2023.

Bolagets ökade personalkostnader (35 mnkr) utöver den årliga lönejusteringen kan kopplas till ökat arbete med utredningar, planering och samordning (mellan drift och entreprenader) som en följd av bolagets stora investeringsvolymen men även ökade lagkrav och förbättringar inom säkerhet/arbetsmiljö, dokumentation, digitalisering och förebyggande underhåll. Detta gäller bolaget i allmänhet och för verksamheterna som arbetar med Stockholms framtida avloppsrening och Stockholms framtida vattenförsörjning i synnerhet. Vi har minskat inhyrd personal till förmån för egen personal vilket utgör 8 mnkr (dvs inhyrd personal minskar så netto kostnadsökning exklusive löneökning är 27 mnkr).

Bolaget har högre ränte- och avskrivningskostnader för 2020 än budgeterat. Detta beror på en högre räntesats samt fler projektavslut under 2019 än beräknat.

Ekonomiska förutsättningar – intäkter

Taxebaserade intäkter består främst av bruksavgifter och periodiserade anläggningsavgifter varav ca 95 % utgörs av bruksavgifter. Övriga intäkter är i huvudsak ersättning för sålda tjänster och produkter som ligger utanför huvudmannskapet varav försäljning av dricksvatten och avloppsrening till kringliggande grannkommuner är den enskilt största affären (245 mnkr 2021).

Stockholm fortsätter att växa och bruksintäkterna beräknas öka med 1 % som en följd av befolkningsutvecklingen.

Intäkterna från grannkommunsförsäljningen förväntas öka med 25 mnkr till 2021 vilket är en ökning med 11 %. Prissättningen (kr per kubikmeter) bygger på självkostnadsprincipen. Volymmässigt förväntas försäljningen av dricksvatten öka med 1 % jämfört med 2020 medan försäljningen av avloppsrening är oförändrad.

Tabell 2. Resultaträkning Stockholm Vatten AB enligt förslag till budget 2021 och plan för 2022 och 2023.

Flerårsplan 2021-2023 (mnkr)	2019 Utfall	2020 Budget	2021 Plan	2022 Plan	2023 Plan
Taxebaserade intäkter	1 269	1 344	1 450	1 594	1 751
Övriga intäkter	390	391	429	453	479
Summa externa intäkter	1 660	1 735	1 879	2 047	2 231
Aktiverat arbete	106	139	140	142	146
Summa intäkter	1 766	1 874	2 019	2 189	2 377
Varor/Material/Kemikalier	-78	-73	-85	-86	-94
Entreprenadkostnader	-180	-203	-216	-218	-226
Energikostnader	-126	-135	-139	-144	-165
Skadeståndskostnader	-8	-10	-15	-15	-15
Konsultarvoden	-58	-65	-75	-74	-78
Personalkostnader	-444	-517	-565	-583	-606
Övriga externa kostnader	-427	-434	-440	-448	-460
Summa driftkostnader	-1 320	-1 437	-1 536	-1 568	-1 644
Res före avskrivningar och finansnetto	445	437	483	621	733
Koncerninterna intäkter och kostnader	62	62	64	68	72
Res före avskr och finansnetto	508	499	547	689	805
Avskrivningar	-401	-385	-490	-496	-542
Finansnetto	-86	-78	-111	-143	-166
Resultat efter finansnetto	21	36	-54	50	97
<i>Förslag höjning av bruksavgiften</i>	<i>2 %</i>	<i>5 %</i>	<i>7 %</i>	<i>9 %</i>	<i>9 %</i>

Långsiktiga mål

VA-verksamheten ska eftersträva ett nollresultat över en treårsperiod.

Intäkter från affärer utanför huvudmannskapet ska i första hand bidra till ett positivt eget kapital men som vid behov ska återföras till VA-verksamheten.

Taxeutvecklingen bör hållas så jämn som möjligt ur ett kundperspektiv.

Förslag till höjning 2021 och inriktning 2022-2023

Mot bakgrund av kostnadsutvecklingen för kommande treårsperiod och de långsiktiga målen för VA-verksamhetens finansiering föreslår bolaget en höjning av bruksavgifterna med 7 % år 2021 och med 9 % per år för 2022 och 2023. Samma höjning föreslås även för avgifter för särskilda VA-abonnemang inklusive industriavloppstaxan.

Tidplan

För att VA-taxan ska börja gälla från och med 1 januari 2021 bör nedanstående tidplan följas. Huddinge fattar vanligtvis sina beslut efter Stockholm.

2020-04	Beslut inriktningsärende VA-taxa i styrelsen för Stockholm Vatten AB
2020-06	Beslut VA-taxa i styrelsen för Stockholm Vatten AB
2020-09/10	Beslut VA-taxa i KS/KF i Stockholm
2020-11/12	Beslut VA-taxa i KS/KF i Huddinge
2021-01-01	VA-taxa 2021 börjar gälla

Analys och bedömning

Anläggningsavgiften

Höjningen 2021 är den fjärde och sista planerade höjningen för att uppnå 100 % täckningsgrad. Den totala höjningen har varit omfattande men nödvändig. Innan höjningen låg täckningsgraden, dvs relationen mellan inkomster och utgifter i VA-utbyggnadsprojekt, bara runt 40 % vilket inte förenligt med vattentjänstlagens syfte om att avgiftsuttaget ska vara skäligt och rättvist. Nu återstår det för bolaget att göra en förnyad analys av täckningsgraden i VA-utbyggnadsprojekt för att bedöma om anläggningsavgifterna har höjts i tillräcklig omfattning. Om analysen visar att så inte är fallet kan det bli aktuellt med ytterligare höjningar kommande år.

Överklagandet av 2019 års VA-taxa för Huddinge kommun, och specifikt anläggningsavgiften, fick avslag i Förvaltningsrätten. Av domen daterad 2019-10-03 framkommer att samtliga yrkanden avvisats. Bolaget har dragit flera lärdomar av överklagandet framförallt vad gäller informationen till fastighetsägare i omvandlingsområden.

I jämförelse med andra kommuner i Stockholms län skulle anläggningsavgiften efter höjningen med 24 % för typhus A (enfamiljshus) hamna i det övre avgiftsintervallet bland länets 26 kommuner medan den skulle ligga i det *nedre* avgiftsintervallet för typhus B (flerfamiljshus) efter höjningen med 27 %. I tabell 3 visas anläggningsavgiften för 2020 i Stockholm/Huddinge, Göteborg, Malmö och några kommuner i länet (inklusive moms).

Tabell 3. Anläggningsavgiften för typhus A (enfamiljshus) och typhus B (flerfamiljshus) för 2020. Inkl. moms.

Kr (inkl. moms)	Stockholm/ Huddinge	Göteborg	Malmö	Solna	Nacka	Haninge	Sundbyberg
Typhus A (enfamiljshus)	195 625	230 000	99 293	177 550	190 229	209 353	199 115
Typhus B (flerfamiljshus)	438 875	563 750	225 201	1 140 050	896 545	906 679	705 550

Brukningsavgiften

Föreslagen höjning av brukningsavgifterna med 7 % 2021 och 9 % per år för 2022 och 2023 innebär ett minusresultat för 2021 men ett positivt resultat sett över treårsperioden. Förslaget innebär en successiv utveckling av taxenivån från 5 % 2020 till 9 % 2023. Med tanke på bolagets stora investeringsvolymen enligt kommande flerårsplan 2021-2025 och projekt/program som Stockholms framtida avloppsrening och Stockholms framtida vattenförsörjning, vilka sträcker sig ännu längre framåt i tiden, är det troligt med fortsatta taxehöjningar i storleksordningen 5-10 % även efter 2023. I synnerhet om räntan skulle gå upp från dagens låga nivå under 1 %.

Det ackumulerade resultatet 93 mnkr för treårsperioden 2021-2023 bedöms rimlig med hänsyn till VA-verksamhetens omsättning på ca 2 200 – 2 300 mnkr och de osäkerheter som finns i budgeten. Bolaget har en omfattande projektportfölj med förnärvarande ca 1 500 pågående investeringsprojekt till ett värde av ca sex miljarder kronor. Tidplaner, avskrivningstider och i vilken utsträckning projekten kommer till avslut är exempel på faktorer som kan få stor påverkan på framförallt avskrivningskostnaderna. En annan osäkerhet är försäljningen av dricksvatten som bl.a. beror på vattenförbrukningen per person, antal nyanslutningar och väderleken. Det finns också en tendens att underskatta driftkostnaderna längre fram i tiden pga. ofullständig information om rådande förutsättningar. Sammantaget motiverar detta en större marginal i resultatet mot slutet av treårsperioden.

I jämförelse med andra kommuner i Stockholms län skulle brukningsavgiften i Stockholm och Huddinge förbli en av länets lägsta trots en höjning med 7 % år 2021. I tabell 4 visas brukningsavgiften för 2020 i Stockholm/Huddinge, Göteborg, Malmö och några kommuner i länet (inklusive moms).

Tabell 4. Brukningsavgiften för typhus A (enfamiljshus) och typhus B (flerfamiljshus) för 2020. Inkl. moms.

Kr/år (inkl. moms)	Stockholm/ Huddinge	Göteborg	Malmö	Solna	Nacka	Haninge	Sundbyberg
Typhus A (villa)	3 964	6 384	4 622	3 252	6 804	6 083	4 690
Typhus B (flerfamiljshus)	30 172	50 314	46 327	24 660	70 740	68 733	44 625

SLUT